

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 11 lutego 2025 r.

Pozycja 66

POSTANOWIENIE

z dnia 14 listopada 2024 r.

Sygn. akt Ts 69/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Archidiecezji G., Parafii Rzymskokatolickiej [...] o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.)”;
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie”;
- „Sąd pomija możliwość przerwania biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącego, któremu przywrócono prawo własności nieruchomości w stanie wolnym od obciążeń z tytułu bezprawnego wywłaszczenia z prawa własności w czasie PRL nieruchomości, której zwrot był możliwy dopiero po przemianach ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r., w postępowaniu regulacyjnym prowadzonym przed Komisją Majątkową w Warszawie, zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347 ze zm.)”;

z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 marca 2022 r. (data nadania) Archidiecezja G., Parafia Rzymskokatolicka [...] (dalej: skarżące), reprezentowane przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiły z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżące są współwłaścicielami nieruchomości, w skład której wchodzi działki nr: [...]; zapisane w księdze wieczystej nr [...]. Skarżące nabyły wyżej wymienione działki na mocy orzeczenia Komisji Majątkowej w Warszawie z 17 października 1995 r. Na wskazanej nieruchomości znajdują się linie energetyczne należące do Enea Operator Sp. z o.o. w P.

W piśmie z 3 czerwca 2014 r. skarżące zwróciły się do przedsiębiorstwa energetycznego o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem i o wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Uzyskały jednak odpowiedź odmowną.

W związku z tym skarżące wystąpiły do Sądu Rejonowego w M. I Wydział Cywilny z pozwem o zasądzenie na ich rzecz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z wyżej wymienionych nieruchomości. Postanowieniem z 22 grudnia 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy oddalił przedmiotowe powództwo. Od powyższego rozstrzygnięcia skarżące wniosły apelację, którą Sąd Okręgowy w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił postanowieniem z 26 października 2021 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to, doręczone pełnomocnikowi skarżących 27 grudnia 2021 r., wskazane zostało jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Zarządzeniem z 19 maja 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 27 maja 2022 r.) Prezes Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżące do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie odpisu skargi wraz z załącznikami. W piśmie procesowym z 3 czerwca 2022 r. (data nadania) pełnomocnik skarżących usunął brak.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 24 kwietnia 2024 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 2 maja 2024 r.), wezwał skarżące do sprecyzowania przedmiotu zaskarżenia przez wyjaśnienie, czy jest nim wskazany na stronie 1 skargi (po słowach: „wnoszę o: 1. stwierdzenie niegodności”): „art. 292 w zw. z art. 172 § 1 w zw. z art. 285 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ w zw. z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)”, czy wskazany na stronie 2 skargi (po słowach: Określam przedmiot skargi konstytucyjnej wskazując na naruszenie przepisów:): „– art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 352 § 1 k.c. w zw. z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.] w związku z art. 61 i 63 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, – art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), – art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899, ze zm.) w związku z art. 61 i 63 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego”.

W piśmie procesowym z 9 maja 2024 r. (data nadania) pełnomocnik skarżących poinformowała, że na stronie 1 skargi przedstawiła przepisy Kodeksu cywilnego „regulujące zasiedzenie nieruchomości i jej odpowiednie zastosowanie do ograniczonego prawa rzeczowego – służebności przesyłu, unormowanego w Kodeksie Cywilnym w wyniku zmian wprowadzonych do polskiego systemu prawnego na podstawie ustawy z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731)”. Wyjaśniła, że „niezgodność odpowiednich przepisów Kodeksu Cywilnego” w sposób ogólny opisała na stronie 1 skargi. Na stronie 2 skargi został natomiast rozwinięty „opis przedmiotu

skargi [konstytucyjnej, w piśmie – kasacyjnej] o przepisy szczegółowo normujące kwestie gospodarowania nieruchomościami i wywłaszczania nieruchomości oraz w odniesieniu do przepisów ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego normujące kwestie wywłaszczania kościelnych podmiotów w latach 50 tych i ich rewindykacji począwszy od 1 stycznia 1990 roku w wyniku zmian ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy te szczegółowo zostały opisane w skardze konstytucyjnej”.

Skarżące wnoszą o zbadanie zgodności z Konstytucją regulacji dotyczących służebności przesyłu i możliwości jej zasiedzenia, w szczególności możliwości doliczenia do okresu zasiedzenia w dobrej wierze okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z nieruchomości skarżących z pominięciem zawieszenia biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu, w czasie gdy właściciel pozbawiony był możliwości dochodzenia zwrotu nieruchomości ze względu na obowiązujące przepisy.

Zdaniem skarżących „niewłaściwe i dowolne zastosowanie w/w przepisów, przyjęte przez Sąd Okręgowy w B. w zaskarżonym orzeczeniu, zgodnie z którym możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności przesyłu w dobrej wierze z doliczeniem okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie przerwania biegu zasiedzenia służebności gruntowej doliczanej do okresu służebności przesyłu poprzez prowadzone postępowanie regulacyjne przez Komisję Majątkową w Warszawie zgodnie z przepisami ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego narusza: a) konstytucyjne prawo własności skarżącego (...); b) zasad[ę] proporcjonalności (...); c) [zasadę] równości (...); d) poszanowani[e] zasad demokratycznego państwa prawnego i przepisów określających zasady zwrotu nieruchomości kościelnych bezprawnie wywłaszczonych w PRL oraz korzystanie z praw i wolności konstytucyjnych” (s. 3-4 skargi).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje skarżącego do określenia przedmiotu skargi, tj. do wskazania przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego wydano w jego sprawie orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji i w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z ustawą zasadniczą.

3. Jako że skarżące nie określiły jednoznacznie tak rozumianego przedmiotu skargi, Trybunał wezwał do jego doprecyzowania. Zarządzeniem z 30 stycznia 2024 r. zobowiązał skarżące do wyjaśnienia, czy kwestionują zgodność z Konstytucją wskazanych na stronie pierwszej skargi przepisów Kodeksu cywilnego, czy przywołanych na stronie drugiej, określonych jako jej przedmiot, przepisów innych aktów normatywnych.

3.1. W piśmie procesowym z 9 lutego 2024 r. skarżące nie wyjaśniły tej kwestii. W lakonicznym uzasadnieniu poinformowały jedynie, że przywołane przepisy dotyczą odpowiednio zasiedzenia nieruchomości oraz gospodarowania nieruchomościami i ich wywłaszczania, wywłaszczania w latach pięćdziesiątych podmiotów kościelnych i ich rewindykacji od 1 stycznia 1990 r. Wszystkie regulacje zostały, jak twierdzą skarżące, szczegółowo opisane w skardze.

3.2. Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdził, że skoro w piśmie procesowym z 9 lutego 2024 r. skarżące nie określiły przedmiotu zaskarżenia (nie wskazały, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, przepisu ustawy, na podstawie którego Sąd Okręgowy w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy postanowieniem z 26 października 2021 r., sygn. akt [...], orzekł ostatecznie o ich prawach), to nie usunęły braku formalnego skargi konstytucyjnej.

Wskazana okoliczność jest, zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącym przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.